

Mens versus machine

Bezoekers aan de tentoonstelling "Hand@Work" van Pauline Nijenhuis in het CBK Emmen. FOTO DVHN

Pauline Nijenhuis maakt foto's, textiele schilderijen en installaties. In haar werk onderzoekt ze gevolgen van de versnelling in onze maatschappij. Nu te zien in het Centrum Beeldende Kunst Emmen.

'FastLandscape Suncity', Pauline Nijenhuis.

'Speed Building 7', Pauline Nijenhuis.

JOEP VAN RUITEN

Het Centrum Beeldende Kunst (CBK) in Emmen wordt veelvuldig door kunstenaars benaderd met het verzoek of ze er mogen exposeren. Want: een imposante ruimte en een team dat weet hoe kunstwerken gepresenteerd moeten worden. Meestal leidt het tot een beleefd en beslist afhouden. Voor Pauline Nijenhuis ging de deur wel open.

Nijenhuis (Arnhem, 1962) volgde een kunstopleiding in Kampen, vertrok naar 'het Westen', schilderde een tijd in Rotterdam en verhuisde vervolgens naar Zutphen. Die overgang van het beton naar het groen deed haar besluiten anders te gaan werken. Niet langer alleen schilderen en fotograferen, maar ook textielkunst. Of preciezer: borduurwerk.

In het CBK zijn haar hand verschillende landschappen en voertuigen te zien die zijn gemaakt met naald

en draad. Wat opvalt aan de borduurwerken is dat ze over snelheid gaan - het lijkt een anachronisme. Ze zijn geïnspireerd op beelden die je vanuit de trein of de auto kunt zien: dat wat voorbij flitst en vastgelegd op foto kleurige strepen en lijnen achterlaat. Ze roepen vragen op over wat we zien als we versnellen, vertragen of stilhouden.

Maar eerst is er het project 'Hand@Work', een onderzoek naar de waarde en waardering van handschrift in borduurwerk. Komt samengevat vroeg Nijenhuis verschillende handwerkers een en hetzelfde landschap te maken. Daarnaast liet ze dezelfde landschappen door een machine borduren. De resultaten hangen in twee rijen bij elkaar in het CBK. Zoek de verschillen.

Het vervullen van die opdracht is nogal confronterend. Wie gewend is om als een scanner tentoonstellingen te bezoeken, zal nauwelijks verschillen zien, zal het handwerk eerst gelijkstellen aan het machinewerk en onbewust de machine een voorkeur geven boven de mens. Waarom zou een mens nog doen wat een machine net zo goed of misschien zelfs

beter en goedkoper kan? De teloorgang van de Nederlandse textielindustrie in een notendop.

Wie beter kijkt, zal zien dat de machine helemaal niet zo precies te werk gaat als mag worden verwacht. Ook machinale werken kennen wel fouten. Dat geldt uiteraard ook het menselijk werk, maar om een of andere reden zijn die fouten of slordigheden vergefelijk en zorgen ze voor een authenticiteit die we kunnen waarderen. Dat wordt nog eens onderstreept in logboeken die de makers hebben bijgehouden, waarin beschreven staat wat ze hebben doormaakt.

Dan is er nog een tweede project in het CBK. Voor 'Time Consuming Landscape' stelde Nijenhuis zichzelf de opdracht een borduurwerk vier keer te maken, steeds sneller. De resultaten vertellen over de geneugten van handwerk en het verlies van ontspanning, over fysieke mogelijkheden en de afname van kwaliteit. Het is niet fijn om sneller te moeten werken. Voor het beoogde doel, een goed werk, is het beslist niet beter.

Minstens zo interessant is het verslag dat Nijenhuis doet over haar li-

De teloorgang van de Nederlandse textielindustrie in een notendop

chamelijke inspanningen en welke effecten de haastklussen op haar geest hebben gehad. Haar besef van tijd veranderde. Hoe meer ze op de klok lette, hoe sneller die klok leek te gaan lopen. Met andere woorden: het leven gaat sneller als wij ons laten opjagen door een van de meest sturende uitvindingen ooit gedaan: het uurwerk.

Met 'Time Consuming Landscape' stelt Nijenhuis vragen bij de golf van automatisering die de samenleving de afgelopen jaren heeft bereikt en de komende jaren verder door de robotisering zal overspoelen. We weten wat ons te wachten staat. Maar hoe zullen het ervaren als de robotisering ons tempo nog meer gaat bepalen? Want dat gebeurt, denk aan alle jengeland piepjes en bliepjes die

uit onze telefoons klinken.

Wanneer wordt onze menselijke grens bereikt? Durven we nog de tijd te nemen voor wat we zelf prettig vinden? Of laten we ons zonder bezwaar meesleuren? In dat licht is de titel van haar tentoonstelling goed gekozen. Wat is overgebleven van ons handschrift nu we voortdurend op knoppen drukken?

In het midden van de grote zaal in het CBK heeft Nijenhuis een installatie gebouwd die aan een weefgetouw doet denken. In de machine bevindt zich een 'hand' gemaakt van aan elkaar genaaide lappen waarop teksten en borduurwerken zijn gereproduceerd. Het lijkt een verbeelding van twee zaken - mens en apparaat - die samen moeten kunnen gaan. Er gaat ook waarschuwing van uit: een hand in de machine, dat loopt zelden goed af.

'Hand Schrift' van Pauline Nijenhuis te zien tot en met 5/1 in het CBK Emmen. Daar ook te zien: 'Vier variatie' met werk van alumni van de Nieuwe Akademie Utrecht en '11fountains' van Heleen Haijtema & Tryntsje Nauta.